

Memòria justificativa prèvia a la redacció del Decret pel qual s'aprova el Pla d'Ordenació dels Recursos Naturals del Parc Natural de Sa Dragonera

1. JUSTIFICACIÓ DEL INICI DEL PROCEDIMENT

La Llei 1/1991, de 30 de gener, d'espais naturals i de règim urbanístic de les àrees d'especial protecció de les Illes Balears, va declarar les Àrees de Especial Protecció d'Interès per la Comunitat Autònoma de les Illes Balears. La disposició addicional tercera de l'esmentada Llei 1/1991 estableix que el Govern promourà la declaració com a espai natural protegit, d'acord amb les previsions de la Llei 4/1989, de 27 de març, de conservació dels espais naturals i de la flora i fauna silvestres, l'àrea de sa Dragonera, entre d'altres.

La seva preservació fou una justa aspiració de la societat mallorquina que propicià que el Consell Insular de Mallorca l'any 1989 adquirira l'illa. Posteriorment, va ser declarat Parc Natural de sa Dragonera pel Decret 7/1995, de 26 de gener, a la vegada que s'aprova el Pla d'Ordenació dels Recursos Naturals (en davant, PORN) per Acord del Consell de Govern de dia 26 de gener de 1995. El decret de creació va ser posteriorment modificat pel Decret 52/2002, de 5 d'abril, el qual actualitzava i ampliava les funcions de la Junta Rectora del parc així com també la pròpia composició de la Junta Rectora, d'acord amb les competències del moment.

L'article 9 del Decret de creació del Parc preveia la redacció del Pla Rector d'Ús i Gestió (en davant, PRUG) per ordre del titular de la Conselleria de Medi Ambient, amb el contingut previst per la Llei 42/2007 del patrimoni natural i la biodiversitat. El PRUG havia de recollir i desenvolupar les directrius del PORN. El primer PRUG va ser aprovat per Ordre de la consellera de Medi Ambient de 8 de juny de 2001 (BOIB Núm. 73 del 19 de juny de 2001) per al període 2001-2004.

Pel que fa a les categories Xarxa Natura, sa Dragonera és Zona d'Espacial Protecció per a les aus (ZEPA) segons el Decret 28/2006, de 24 de març, pel qual es declaren Zones d'Espacial Protecció per a les aus (ZEPA) a l'àmbit de les Illes Balears, i Lloc d'importància comunitària (LIC) segons la Decisió de la Comissió de 19 de juliol de 2006 per la qual s'adopta, de conformitat amb la Directiva 92/43CEE del Consell, la llista de llocs d'importància comunitària de la regió biogeogràfica mediterrània.

A causa del temps que ha transcorregut des de l'aprovació dels plans, i els canvis socio-culturals que s'han donat en aquest període, es fa necessari iniciar el procediment per elaborar un nou Pla d'Ordenació dels Recursos Naturals del Parc Natural de sa Dragonera, per adequar-lo als nous requeriments i característiques del Parc.

D'acord de 26 de maig, per la conservació dels espais de rellevància ambiental (LECO), la resolució d'inici del procediment per elaborar els instruments de planejament dels espais naturals, ha d'anar acompanyada d'una memòria que ha de contenir, com a mínim, la informació següent:

- Els valors ambientals o d'altre tipus que justifiquin o motivin l'inici del procediment.
- La descripció del medi o altres característiques rellevants de l'espai
- La delimitació de l'àmbit territorial objecte del instrument, amb la cartografia corresponent.

Així mateix, la resolució d'inici, juntament amb la memòria s'han de sotmetre a un tràmit de participació pública prèvia a la redacció de la proposta del pla, de conformitat amb el que estableix l'article 16 de la Llei 27/2006, de 18 de juliol, per la que es regulen els drets d'accés a la informació, participació pública i accés a la justícia en matèria de medi ambient, com també l'article 6 de la Llei 4/2011, de 31 de març, de bona administració i del bon govern de les Illes Balears.

Aquesta participació s'ha d'articular a través del portal de Transparència del Govern de les Illes Balears i com a mínim en els dos diaris de major tirada de la illa corresponent.

Els resultats d'aquesta participació s'han de tenir en compte per elaborar el corresponent pla.

2 VALORS AMBIENTAL I DESCRIPCIÓ DEL MEDI

2.1. Descripció general.

El Parc Natural de sa Dragonera va ser declarat el 26 de gener de 1995 per la Llei 1/1991, de 30 de gener, d'espais naturals i de règim urbanístic de les àrees d'especial protecció de les Illes Balears.

Sa Dragonera i els seus illots (es Pantaleu, sa Mitjana i els Calafats) constitueixen un exemple paradigmàtic de la biodiversitat mediterrània. Situada al sud-oest, davant de la costa més occidental de l'illa de Mallorca, a només 780 m de distància de Sant Elm, la seva singularitat rau en l'efecte de doble insularitat.

Aquesta particularitat biogeogràfica, li dona unes característiques molt rellevants, essent una zona d'hivernada i, de nidificació per a la fauna ornítica en les seves migracions entre el nord i el sud. El parc engloba un conjunt d'hàbitats

terrestres amb valors ecològics, paisatgístics, històrics i culturals de primer ordre a escala internacional. Inclou importants poblacions d'aus marines i rapinyaires nidificants i migrants, abundants poblaments de nombroses espècies i subespècies endèmiques de flora i fauna, recursos marins pesquers de gran transcendència local, com també una gran varietat de valuosos paisatges naturals que l'han convertida en un dels principals atractius turístics en la part més occidental de la Serra de Tramuntana. La presència dels tres fars a l'illa de sa Dragonera, que reforça el seu valor històric, cultural i socioeconòmic vinculat al transport marítim i activitat pesquera, hi afegeix, a més una singularitat paisatgística de gran bellesa i rellevància, perfectament integrada amb els ecosistemes naturals.

La qualitat i importància d'aquest lloc radica en la presència de diferents hàbitats inclosos en l'Annex I de la Directiva 92/43/CE, per l'avifauna contemplada en l'Annex I de la Directiva 79/409 i per molts altres valors florístics i faunístics. Per aquests motius fou declarada Zona d'Especial Protecció per a les Aus (ZEPA), Àrea Natural d'Especial Interès (ANEI) de la Comunitat Autònoma de les Illes Balears i, posteriorment, Parc Natural. A més, sa Dragonera és, juntament amb la finca de La Trapa, situada a la veïna Mallorca, Àrea Important per a les Aus (IBA), declarada per la Societat Espanyola d'Ornitologia, aplicant les valoracions i criteris establerts per BirdLife Internacional. La riquesa i diversitat d'espècies presents a l'àmbit terrestre de l'illa està influenciada i interconnectada directament amb l'àmbit marí que l'envolta. La zona marina de sa Dragonera està subjecta a un règim jurídic de protecció múltiple, ja que hi convergeixen diverses figures de protecció ambiental.

El 2016, Govern de les Illes Balears, aprovà la creació de la Reserva Marina del Freu de sa Dragonera amb una superfície de 912 ha. El 2020, l'Estat ha declarat la Reserva Marina d'Interès Pesquer de l'illa de Dragonera amb una superfície de 457 ha.

El grup de fauna més important a l'illa són les aus marines, amb colònies de cria de totes les espècies presents a Balears (virot petit, virot gros, noneta, gavina corsa, gavina comuna i corb marí). A més, hi destaca la colònia més gran de la Mediterrània occidental de falcó marí o l'àguila peixatera espècie que actualment nidifica a Dragonera. A part de les aus, també cal mencionar la subespècie endèmica de sargantana de sa Dragonera, i la interessant comunitat de ratapinyades. L'interès de la fauna invertebrada de l'espai se centra en alguns tàxons endèmics i en la comunitat lligada a coves, sobretot la des Moro.

Així mateix, la flora s'emmarca dins la típica de les illes Gimnèsies, però també presenta característiques pròpies. S'hi troben 21 tàxons endèmics, un d'ells, *Limonium dragonericum*, endemisme exclusiu de l'illa i la costa d'Andratx i Estellencs.

Entre els hàbitats inclosos en l'Annex I de la Directiva 92/43/CE, destaquem entre d'altres la cova des Moro classificada com cova subterrània amb presència dáigua

dolça, fet ben conegut ja pels navegants en temps històrics atès que va abastir d'aigua dolça a mariners i pobladors durant molts segles.

El desenvolupament tant de l'activitat agrària amb diferents tipus de cultius de secà, com l'activitat pesquera tradicional de la zona de sa Dragonera està relacionat amb l'elevada biodiversitat, la riquesa d'hàbitats i l'ús racional dels recursos naturals per part dels habitants de la zona d'influència de l'illa. Aquests usos no només han significat la font de recursos econòmics de la zona sinó també un important factor cultural i de caracterització del paisatge. Actualment la principal font d'ingressos de la zona és el turisme.

2.2. Recursos abiòtics: relleu, geologia, geomorfologia, sòls, clima i aigua

Sa Dragonera és un vestigi geològic que es considera una prolongació de la Serra de Tramuntana. La disposició tectònica de l'illa es tradueix en la presència d'estructures com els encavalcaments, que determina els seus principals dominis morfogènics (estructural, fluvio-torrencial, gravitacional). El relleu de sa Dragonera és particularment abrupte i escarpat, amb importants desnivells com del cim de Na Pòpia amb 352 m i vessants pronunciades, herència dels processos tectònics i de l'erosió que han afectat a les roques.

La litologia que trobem a sa Dragonera és majoritàriament carbonatada tractant-se principalment de calcàries i dolomies. Els materials més antics són els corresponents al Retià o Infralías, trànsit entre el Triàsic i Juràssic, aquests materials conformen aproximadament les tres quartes parts de l'illa. Sobre aquests es disposen els materials corresponents al Lias, Juràssic Inferior, que estan constituïts per paquets de bretxes calcàries. Els materials corresponents al Lias constitueixen els relleus més elevats de l'illa, trobant-se a les parts superiors del Puig del Far Vell i Puig dels Aucells.

Amb un contacte discordant i erosió es troben els materials terciaris corresponents a l'estadi inicial del Miocè, aquests es localitzen a la costa oriental de l'illa i es divideixen en dues zones, la primera entre cala en Regau i cala Lledó i la segona entre ses Fontanelles i cala en Begur. Els següents materials que es troben, en forma d'afloraments puntuals, són els corresponents al Quaternari i estan formats per dipòsits de bretxes amb matriu vermella que reomplen petites depressions.

El clima de sa Dragonera és una variant insular del clima mediterrani semiàrid. Els valors anuals mitjans de precipitació i temperatura de l'illa registren una pluviositat total de 355 mm/any i 18° C. L'estiu es caracteritza per presentar un mínim de precipitacions juntament amb les màximes de temperatura, aquesta relació es fa palesa durant els mesos de juny i juliol amb valors mitjans de precipitació de 9,6 mm i 3,5 mm respectivament i valors de temperatura de 21°C i 25°C respectivament. Els màxims valors de precipitacions s'assoleixen durant els mesos de tardor-hivern, és el cas dels mesos de setembre, octubre, novembre i desembre amb valors mitjans de 44,2 mm, 53,3 mm, 33,5 mm i 51,5 mm

respectivament. Se troba un únic pic bioclimàtic que correspon al termomediterrani.

2.3. Recursos biòtics: flora i fauna

Flora

La vegetació, encara que és variada i complexa, respon a una sèrie de tipus ecològics molt definits. Destaquen les comunitats forestals, litorals i de penya-segats a més a més d'altres formacions amb menys representació però igualment destacables com les corresponents a torrenteres i zones ruderals. La zona d'estudi presenta gran varietat d'elements florístics que pel seu caràcter endèmic, la seva distribució restringida a l'àrea o el seu interès biogeogràfic constitueixen recursos de gran interès ecològic i clau per a la conservació dels recursos naturals d'aquests sistemes terrestres.

L'actual catàleg florístic de l'illa de sa Dragonera inclou 483 tàxons dels quals, 25 són endèmiques de Balears i 5 són endemismes tirrènics. El seu estat de conservació és bo; tanmateix, la presència d'espècies invasores d'elevada capacitat colonitzadora i reproductiva, com les del gènere *Opuntia spp.*, pot comprometre'l.

Entre les comunitats vegetals més extenses es troba la garriga amb l'ullastre (*Cneoro tricocci-Ceratonietum siliquae*) i els estepars d'estepa llimonenca (*Anthyllido cytisoidis-Teucrietum majorici subass. cistetosum monspeliensis*) que pertanyen als hàbitats comunitaris 9320-Bosc d'Olea i Ceratonia i 5330-Matolls termomediterranis i predesèrtics

Als penyals de la costa nord s'hi troba la comunitat de violeta de penyal (*Hippocrepidetum balearica*) pertanyent a l'hàbitat comunitari 8210-Pendents rocallosos calcícoles amb vegetació casmofítica. Mentre que a la primera línia dels penyals del vessant sud hi trobem l'hàbitat determinat per la vegetació halòfila com les saladines (*Limonium spp.*), el fonoll marí (*Crithmum marítimum*) i per les pastanagues (*Daucus carota subsp. Commutatus i subsp. Majoricus*) de l'hàbitat 1240-Penya-segats amb vegetació de les costes mediterrànies amb *Limonium spp* endèmics. A més hi ha redols costaners amb *Launaeetum cervicornis* que es correspon amb l'hàbitat comunitari 5320-Comunitats baixes d'*Euphorbia pithyusa* de roquissars costaners, *Diploaxietum ericoidis*, *Phagnalo-Asplenietum petrarcae*, *Tamaricetum canariensis* de l'hàbitat-92D0 Galeries i matolls riberencs termomediterranis (Nerio-Tamaricetea i Securinegion tinctoriae) i pinar de *Pinus halepensis* que conforma l'àrea forestal.

Fauna

El Parc Natural de sa Dragonera presenta una gran varietat d'hàbitats. Així, àrees forestals, garrigues, penya-segats i cingles, costes rocoses, àrees ruderals i

agrícoles han permès l'existència d'una gran diversitat d'espècies animals. Les aus marines és el grup més representatiu però és notable la contribució dels invertebrats i els lacèrtids al catàleg d'espècies endèmiques.

Invertebrats

El catàleg d'invertebrats està en procés d'elaboració no obstant, cal remarcar la presència de 188 espècies de l'ordre Lepidòptera, de les quals les papallones diürnes representen un 5,53% del total de lepidòpters. Destaca la presència de *Coscinia mariarosaeu*, endemisme balear present també a la Serra de Tramuntana i a l'illa de Cabrera.

Els coleòpters són el grup d'invertebrats més nombrós de sa Dragonera. El seu catàleg és encara incomplet, si bé s'han trobat espècies noves per Dragonera (*Cryptocephalus saucius*, *Aphthona nigriceps*, *Longitarsus geneus*) i fins i tot per Balears (*Lucasianus levaillantii*). Les espècies endèmiques detectades a sa Dragonera o en l'illot de es Pantaleu són: *Asida barceloi*, *Asida planipennis planipennis*, *Elaphocera capdeboui*, *Chrytocephalus majoricensis*, *Nesotes viridicollis viridicollis*, *Phylan semicostatus*, *Timarcha balearica*, *Pachychila sublunata*, *Percus plicatus*, *Stenosis intricata*.

El grup de crustacis isòpodes terrestres es considera molt variat (18 espècies), tot i la petita superfície de l'illa de sa Dragonera, per la varietat de biòtops disponibles amb elements endèmics de la Serra de Tramuntana. La comunitat dels isòpodes està formada principalment per tàxons litorals i halòfils, hi ha també elements terrícoles xeròfils i lapidícoles, mentre que l'higròfils són més rars. Hi destaca *Armadillidium cruzi*, endèmic de Mallorca, característic de zones càrstiques i adaptat a suportar elevada insolació estival.

En l'hàbitat subterrani de la cova des Moro s'ha localitzat una comunitat de crustacis troglobis de gran rellevància; *Typhlocirolana moraguesi*, *Salentinella angelieri*, *Tethysbaena scabra*, *Iberobathynella cf. fagei* i *Metacyclops subdulus*, tots ells endemismes que posen de manifest la riquesa d'espècies cavernícoles en aquest indret.

També hi ha aràcnids endèmics de Balears: *Dasylobus ferrugineus*, *Euscorpius balearicus*, *Malthonica balearica*, *Nemesia brauni*, *Harpactea dufouri* i *Hahnia hauseri*

Entre els gasteròpodes s'hi troben unes 12 espècies, 4 d'elles tàxons endèmics força importants (*Iberellus balearicus*, *Oxychilus lentiformis*, *Tudorella ferruginea* i *Xerocrassa frater frater*), aquesta darrera també present a es Pantaleu.

La gran variabilitat d'insectes pol·linitzadors associats a les comunitats vegetals més significatives de sa Dragonera fan palès la diversitat de fauna invertebrada existent al parc així com la importància de les seves interaccions.

Rèptils

El llistat dels rèptils terrestres inclou actualment tres espècies, el dragonet (*Hemidactylus turcicus*), el dragó (*Tarentola mauritanica*) que també es troba al Pantaleu i la sargantana de les Balears (*Podarcis lilfordi*) que és l'espècie més rellevant donada la seva endemicitat: la subespècie giglioli només es troba a l'illa de sa Dragonera.

Aus

L'illa de sa Dragonera constitueix un indret de transcendental importància per a les aus, reconeguda internacionalment. La seva ubicació geogràfica suposa alhora una important estació de repòs per a les aus migratòries. La gran diversitat d'hàbitats presents (bosc mediterrani, zones ruderals, penya-segats, costa rocosa, illots) es tradueix en una gran diversitat d'espècies. Aquí es localitzen importants poblacions reproductores d'espècies marines i rapinyaires, destacant també l'abundància i varietat d'espècies d'aus mitjanes i passeriformes.

La localització de l'illa en l'extrem més occidental de la Serra de Tramuntana, li confereix un lloc estratègic en el pas migratori així com refugi i oportunitat d'alimentació tant a aus en migració com nidificants o residents. S'han registrat 162 espècies, incloses dues exòtiques, de les quals 23 són reproductores a l'illa. A l'hivern, aquest grup es veu incrementat amb la presència d'espècies atlàntiques hivernants.

Entre la comunitat d'aus marines que es reproduïx en la seva costa destaquen les gavines, (*Larus michahellis*, *L. Audouinii*), el corb marí (*Gulosus aristotelis*), i la noneta (*Hydrobates pelagicus*) present tant a l'illa de sa Dragonera com al Pantaleu. Remarcar la presència del virot gros (*Calonectris diomedea*) amb una significativa colònia al Pantaleu molt sensible a pressions antròpiques per la seva proximitat al nucli urbà de Sant Elm. Al litoral de sa Dragonera es localitza una de les colònies més importants de virot petit (*Puffinus mauretanicus*). Aquesta espècie endèmica de les Illes Balears i en perill d'extinció és una de les espècies prioritàries de l'illa amb una població reproductora en bon estat de conservació, fet que posa de manifest la rellevància i singularitat d'aquest indret.

Entre els rapinyaires, el falcó marí (*Falco eleonora*), amb una població molt significativa als penya-segats rocosos de la cara nord de l'illa representa la colònia més important de la Mediterrània occidental. També hi nidifica el falcó pelegrí (*F. peregrinus*). Hi ha dades de presència d'òliba (*Tyto alba*) i de mussol (*Otus scops*). El xoriguer (*F. tinnunculus*), si bé no es té constància recent de la seva reproducció, experimenta concentracions postnupcials. També s'observen rapinyaires en migració com l'aligot (*Buteo buteo*), l'àguila calçada (*Aquila pennata*), falcó vesper (*Pernis apivorus*) o arpella (*Circus aeruginosus*), entre d'altres.

La zona dels penya-segats de sa Dragonera i la reserva marina de pesca propicien una notable varietat ornitològica, essent destacable la presència de l'àguila

peixatera (*Pandion haliaetus*), registrada com a espècie nidificat a l'illa de sa Dragonera.

Mamífers

Els mamífers estan poc representats a l'entorn terrestre del Parc Natural de sa Dragonera. Les cinc espècies de ratapinyades identificades utilitzen com a hàbitat i refugi tant les fissures i esclotxes dels penya-segats com diverses construccions antròpiques, especialment els fars i les edificacions aïllades del parc. Les espècies registrades són (*Tadarida teniotis*, *Pipistrellus pipistrellus*, *Pipistrellus kuhlii*, *Hypsugo savii* i *Plecotus austriacus*).

3. ÀMBIT TERRITORIAL

Els límits N, S, E i O del Parc Natural són els següents:

Punt més septentrional: (Cap de Tramuntana)

UTM: X: 443212 Y:4383397 / Geogràfiques: 39°35'54,3364" N, 3°39'41,1042" E

Punt més meridional:

UTM: X: 440398 Y:4380501 / Geogràfiques: 39°34'19,7157" N, 3°41'38,1493" E

Punt més occidental: (Cap de Llebeig)

UTM: X: 440139 Y:4380583 / Geogràfiques: 39°34'22,3105" N, 3°41'49,0309" E

Punt més oriental: (Es Pantaleu: punta d'en Pelleta)

UTM: X: 444110 Y:4380983 / Geogràfiques: 39°34'36,2497" N, 3°39'2,7210" E

Palma,

La directora general de Medi natural i Gestió Forestal

Ana Riera Torres

Govern de les Illes Balears

DOCUMENT ELECTRÒNIC

CODI SEGUR DE VERIFICACIÓ

9f9d71a1b53eafa74bce57ecbc0b0c3f205b633e7728975ec86f68355d0a30c9

ADREÇA DE VALIDACIÓ DEL DOCUMENT

<https://csv.caib.es/concsvfront/view.xhtml?hash=9f9d71a1b53eafa74bce57ecbc0b0c3f205b633e7728975ec86f68355d0a30c9>

INFORMACIÓ DELS SIGNANTS

Signant

ANA TORRES RIERA

Directora General de Medi Natural i Gestió Forestal

Conselleria d'Agricultura, Pesca i Medi Natural

COMUNITAT AUTÒNOMA DE LES ILLES BALEARS

Data signatura: 24-09-2025 14:21:41 GMT+0200

"Data signatura" és la data que tenia l'ordinador del signant en el moment de la signatura

Firma amb segell de temps: 24-09-2025 14:21:50 GMT+0200

METADADES ENI DEL DOCUMENT

Identificador: ES_A04013554_2025_nm7ctc1943a3uorvvivpr8bjgvtheb

Nom del document: MEMORIA_INICI_REVISIÓ_PORN-SA_DRAGONERA-cat_1-signat__2025-1758716512953_.pdf

Versió NTI: <http://administracionelectronica.gob.es/ENI/XSD/v1.0/documento-e>

Tipus de document: Altres

Estat elaboració: Original

Òrgan: A04013554

Data captura: 24-09-2025 14:21:49 GMT+0200

Origen: Administració

Tipus de signatura: Pades

Pàgines: 9

Aquesta és una còpia autèntica imprimible d'un document electrònic. Podeu comprovar la seva validesa al següent enllaç:

<https://csv.caib.es/concsvfront/view.xhtml?hash=9f9d71a1b53eafa74bce57ecbc0b0c3f205b633e7728975ec86f68355d0a30c9>

CSV: 9f9d71a1b53eafa74bce57ecbc0b0c3f205b633e7728975ec86f68355d0a30c9